

elő. A korábbi ásatások során megismert rétegrend itt a nagy mennyiségű újkori sír és az épületek miatt nem mutatkozott.

Az É-D-i szelvénytörésben megfigyelhettük a Szépvölgyi árok felé lejtő kis völgyet. Itt a sárga altalaj felett a fekete, humuszos neolit (DVK) réteg került elő, a déli szelvényekben e felett 50–70 cm vastag sötétbarna humuszos leletanyag nélküli réteg volt. A többi kultúrréteget részben a modern építkezéssel, részben az újkori sírokkal teljesen elpusztították. A sárga homokos altalajba vágva az É-D-i szelvénytörésben 27 neolit objektumot tártunk fel. A szelvénytörés legdélibb részében egy újkori pince jelentkezett.

A feltárt területen összesen 67 újkori sírt bontottunk ki. Jellemzően K-Ny tájolásúak voltak, és – elsősorban az É-D-i szelvénytörésben – jól megfigyelhetően szabályos sorokba rendeződtek. A sírokból réz kegytárgyak, olvasótöredékek, ruhagombok kerültek elő.

A területről szórványosan, ill. kevert rétegekből további őskori, római kori és Árpád-kori, valamint újkori kerámia került elő.

KÁRPÁTI ZOLTÁN – ÉDER KATALIN

44. Budapest, II. Lajos utca 28–34. – Szépvölgyi út 6. – Bécsi út – Sajka utca
Ő, Ró

A műemlék épületeket is magába foglaló telektömbön (Hrsz.: 14789, 14790, 14791–94), végeztünk régészeti kutatást megközelítőleg 1050 m²-en 2006. szeptember 25. és december 20. között.

A Ny-ról K felé lejtő telken erőteljes vízjárásra utaló nyomokat, illetve a vízfolyás következtében kialakult, apróköves (kavicsos) árok nyomát figyeltük meg. Az esetleges őskori megtelepedésre csak kevés kerámialelet alapján következtethetünk. A terület használata a római kor alatt vált intenzívvé, funkciójának váltása jól elkülöníthető: a kora római időszakban kőalapozású, agyagtégla falú, bizonytalan rendeltetésű épület, illetve épületek álltak itt, majd a Kr. u. 2. sz. végétől temetőként szolgált. A római kor után csupán az újkor folyamán válik ismét számottevővé a terület használata. A temetőrészben összesen 81 sír került elő, ezeknek jelentős része (74) hamvasztásos temetkezés. Két esetben sírkert is előkerült. A habarcsba rakott kövekből készült, 3 m átmérőjű, kör alakú sírkert fala 45–60 cm között ingadozó, egyenetlen vastagságú, a másik sírkert nagyméretű kőhasábokból készült. A temetkezések nem vágják egymást, de erőteljes szintkülönbségeket lehetett megfigyelni. A kedvezőtlen földrajzi viszonyok miatt a temető nem volt hosszú ideig használatban, a sírok többsége szegényes, kevés mellékletű temetkezés. A mellékletek kis száma ellenére 6 sírkő is tartozott a hamvasztásos horizonthoz. A különleges geológiai viszonyokhoz (hordalékos, laza talaj – időszakosan vizes környezet) alkalmazkodva a mészkő sírsztéléket egy tömbből faragott, négyszögletes vagy háromszögletes,

csaplyukkal ellátott mészkőperselyekbe állították. Az ásatási terület É-i oldalán a temető más részeitől természetes árok által elválasztott, elkülönülő helyen sírkamra került elő. 50 cm vastagságú oldalfalainak készítése nem általános: egy sor, terrazzoval lekent kőorra élére állított tegulákat helyeztek, közüket döngölt agyaggal töltötték meg. Az oldalfalakat belül kivakolták, a sírkamra padlóját Ny-K irányban fektetett, 20–25 m széles és 260 cm hosszú, valószínűleg fenyőfából készített deszkákkal borították. A temetkezés megkezdése előtt a terület egy részén épületek álltak. Az ásatási terület ÉK-i részén egy K-Ny-i irányú épületnek két helyisége került elő. Teljes méretük: 9×5,5 m. A Ny-i 5×4,5 m-es belméretű helyiséget határoló, 50 cm vastag falak 70 cm magasságban maradtak meg. A lapjára fektetett, agyagba rakott kőalapozáson állt az agyagtégla fal, ami 12–15 cm vastagságú, 1 láb (kb. 30 cm) szélességű, és kb. 1,5 láb (45–50 cm) hosszúságú téglákból készült. A felmenő fal legmagasabbán 50 cm volt. A Ny-i és a D-i oldalon az agyagfalazat indításánál kisebb kövekből álló töltés húzódott, amely valószínűleg a gyakori vízfolyásoktól és hordalék mozgásától védte a falat. Mindkét helyiségbe, sőt az épület falaiba is több hamvasztásos és csontvázas sír vágódik. A feltárás során két oltár is előkerült, egy másodlagosan felhasznált, csaknem ép SILVANUS DOMESTICUS feliratú és egy EX VOTO feliratú, töredékes darab.

R. FACSÁDY ANNAMÁRIA

45. Budapest, II. Medve utca 17.
LT, Ró, Á, Kö, Tő

2006. július 17. és szeptember 19. között építkezést megelőző régészeti feltárást folytattunk a (Hrsz.: 13855/2) telken. A 15. sz. épület É-i tűzfalának állagvédelme miatt 5 m széles, K-Ny-i irányú biztonsági sávban nem tártuk fel a telek déli negyedét. A munkaterület gépi lehumuszolása során egyértelművé vált, hogy a teljes felületből csak kb. 100 m²-en nyitathattunk régészeti szelvényeket, az említett biztonsági sávon túl, kb. 10 m É-i mélységig húzódó újkori pince miatt. Ez az objektum érintette továbbiakban a telek Ny-i szélét is (kb. 50 m²-es felületen). Az ásatás során feltártunk török kori és késő középkori gödröket, középkori épületrészleteket és egy Árpád-kori útfelszínt. Mindkét török kori gödör élelem- vagy terménytároló verem volt, az egyik ovális alakú, ennek oldalát sárga agyaggal tapasztották ki, a másik téglalap alakú, ennek oldalát és alját deszkabélelés fedte. A gödrök alján 50–80 cm vastag használati réteget találtunk (16. sz. második fele), amikor a gödröt már nem használták, 15. századi kerámiát tartalmazó humusszal töltötték fel. A feltárható felületet szinte teljesen elfoglalta egy 16. sz. első feléből származó könnyűszerkezetes ház alapozása. Az alapozás három-négysoros, szárazon rakott kőfal, amely az omladék vizsgálata alapján (vörösre égett patics, sárga agyag és elszenesedett fa) valószínűleg fa-, vályogfalú vagy

fachwerkes ház volt. Az utcára merőlegesen húzódott, első helyiségét az újkori pince félbevágta. A keskeny törtköves osztófal már egy omladékrétegre volt rárakva. Ez az omladékréteg az egész házon végighúzódt, így a ház életét két építési periódusra bonthatjuk, de a leletek tanúsága szerint mindkettő a 16. sz. első felére esik. A 2. sz. helyiség két keskeny törtköves fallal volt továbbosztva. A keletibbi fal tetején elszenesedett gerendát találtunk, benne 3 szöggel, ami ácsolt fafalra enged következtetni. A ház K-i zárófalának nagy részét egy későbbi időpontban elbontották, csak az É-i falhoz csatlakozó csonk maradt meg.

Egy 15. századi háznak is megtaláltuk a nyomait a feltárás során: az utca felé eső részen egy törtköves, földbe rakott falú kis pincét tártunk fel. A kötőanyag hiánya miatt egyes falai beomolhattak, így mi már csak a K felé leszúkitott pinceteret bontottuk ki. Betöltése 15. századi kerámiát tartalmazott. Tőle K-re 3 korabeli szemétködröt találtunk, az egyikben egy korai (15. sz. közepe) import talpastál töredékeivel. A telek K-i végében egy szépen lerakott köves felületet bontottunk ki, valószínűleg udvarkövezés lehetett, mivel a korszakban már ugyanaz volt a külváros utcaszerkezete mint a mai. Az ásatási terület ÉNy-i sarkában egy újabb köves felületre bukkantunk, amelynek felülete Árpád-kori kerámiát és egy IV. Béla király által veretett pénzt tartalmazott. Ezzel egy szintben húzódtó sötétbarna humusz szintén 13. századi leletekkel volt tele. Mivel a köves felületnek határozott széle és iránya volt, ezért valószínű, hogy egy még eddig nem ismert utca kövezete lehetett. Iránya K-Ny-i volt ugyanúgy, mint az 50 cm-rel lejjebb fekvő római kori útnak. A középkori rétegek és az objektumok alatt, – a középkori pincék K-i oldalán – kövezett, római kori réteg (út?) maradványai jelentkeztek, kb. 50–70 cm vastagságban. Az út(?) térszintje alatt további két, Kr. u. 1–2. századi (La Tène D3 és római provinciális) leletanyagot, elsősorban cserepeket tartalmazó hulladékgödröt sikerült feltárnunk.

BENDA JUDIT – HABLE TIBOR

46. Budapest, II. Ürömi utca 37.

U, Ró, Á

2006. november 6–29. között próbafeltárást végeztünk a telken. A csaknem 500 m² területű ingatlan hossz- tengelyében 100 m² alapterületű kutatóárkot húztunk. A modern feltöltés leszedése után vastag, barna agyagos réteget bontottunk, alatta 20–25 cm vastag épület- és római téglatörmelékkel feltöltés jelentkezett. Ebbe a feltöltésbe Árpád-kori gödröt mélyítették, amelyből ép, átfűrt fésűskagyló került elő. Az objektumot a közelben feltárt Árpád-kori majorsághoz kötjük (Szépvölgyi út 18–22.). Az épületomladék alatt a K-i árokszakaszban habarcsos omladék és vörösre égett agyagszint, illetve habarcsos felület, járósint(?) jelentkezett. A szintek olyan ÉK–DNy-i, illetve, ÉNy–DK-i irányú falkiszedésekhez igazodtak, amelyek feltételezhetően a kutatóárkon

kívül sarokban végződő falrendszert alkottak. Az 50 cm vastag alapfalakat a római korban már kitermelték.

Azonos tájolású falakat tártunk fel a Ny-i árokszakaszban is, amelyek csak részben voltak visszabontva. Helyzetük és méretük alapján egy nagyobb kiterjedésű római kori épületegyüttes került elő, amelyhez hasonló a telek közelében folytatott korábbi kutatásaink során nem jelentkezett. Az említett épület(ek) alapfalait római kori cserepeket tartalmazó humuszos feltöltődésbe ásták.

Az ókori réteg alatt lelet nélküli, mészhálós, áthalmazódott humuszt vágtunk át, amely vastag, középső neolitikus kori leleteket tartalmazó, ugyancsak áthalmazódott rétegre rakódott. A fent említett erős DK-i lejtésű kultúrrétegek alatt azonos irányultságú pleisztocén kori záporpatak-hordalék (kőgörgeteg) és lösz jelenti az altalajt. A kőhordalék tetejére sodródott másodlagos helyzetű leletek alapján a környéken a dunántúli vonaldíszes kerámia idősebb fázisának településével számolhatunk, amely a terep lejtése alapján elsősorban ÉNy-i irányban húzódtatott.

Munkatársak: Pap János történész-muzeológus ásatási technikus, Horváth Zoltán geológus (ELTE) talajtani szakértő.

KÁRPÁTI ZOLTÁN – M. VIRÁG ZSUZSANNA

47. Budapest, III. Aquincum polgárváros

Ró

A BTM Aquincumi Múzeuma 2006-ban is több alkalommal kutatott az aquincumi polgárváros területén. (Lásd az illusztrációt a 166. oldalon!) A feltárások jelentős része ismét beruházásokhoz kapcsolódott, illetve folytatódott a romkert területén 2004-ben megkezdett, romkonzerválást megelőző hitelesítő feltárás is.

A római kori településtől Ny-ra, illetve a város Ny-i részén kábelcseréhez kapcsolódóan végzetünk régészeti munkát. (1) Az átlagosan 80–90 cm mélyen, meglévő kábel nyomvonalán kialakított árkok és kábelfogadó gödrök a Kunigunda u. 47. sz. előtti területről É-i irányban indultak, majd K felé fordulva a Keled utcán haladtak végig, egészen annak K-i végéig, a Szentendrei HÉV sínjéig.

A Kunigunda u. vonala az aquincumi polgárváros villaövezetének része, itt a lakótelep és korábbi gyár-építkezések miatt erősen feltöltött talajban a kábelárok nem érintett régészeti réteget. A Keled u.–Kunigunda u. saroknál, a polgárváros Ny-i tőszomszédságában, az egykori ún. Katonai Anyagszertár környezetében már néhány ponton érintetlen humuszos rétegsort figyeltünk meg. A területen 1929-ben került elő a polgárváros legkorábbi fazekasműhelye.³ A fazekasteleptől K-re, a Keled u. vonalában (Keled u. 1. előtt) kialakított két kábelfo-

³ NAGY L.: Budapest Története II. Budapest, 1942. 629–630.